

Pravda je vraj v dnešných časoch všeobecného ohrozenia, všeobecného zbrojenia, všeobecnej hrozby zničenia prísne stráženým, neprístupným štátnym tajomstvom. Všetci len dobre chceme, aby mne, vám a všetkým na svete bolo dobre, bolo lepšie. Chceme, snažíme sa, ale nejde nám to k lepšiemu, ale skôr naopak, proti našej vôli, poslušnosti, disciplíne, ústupčivosti stále k horšiemu. Prečo? Boh alebo príroda nás obdarili akou-takou chápavosťou, nuž ale nechápeme, stále ešte nechápeme. Nie sme dosť informovaní, doparoma, človek sa vše cíti ako mačka vo vreci, ktorú idú hodiť do rieky. Prečo je to tak? Ako na úsvite dejín svoje ľudské polozenie, v akom sa mimovoľne ocitáme, vykladáme si ešte stále rozprávkovy, mýtický. Raz príčinou všetkého zla je tajomná žaba na prameni, raz akási rozkladná mašina a raz vrtošivé ročné obdobie.

Rozprávačom ste dovolili, prosím, dovoľte aj mne rozprávkový výklad o tom, prečo a ako sme sa ocitli tam, kde sme. Rozprávka

O VLADCOVI FIGUROVI

ktorú vám chcem pre skrátenie dlhej chvíle porozprávať, nemusí sa vám zdať o nič menej pravdivá a poučná ako povedzme rozprávka o žabe na prameni.

Celý život prehútať iba o tom, stále o tom: mám hovoriť pravdu a či nemám, je otupné, neplodné, vysilujúce. Kým jedni budú uvažovať v akom postupe, podľa akého kľúča, rovnostársky na lístky, všetkým občanom rovnako alebo podľa postavenia odstupňovane prideľovať informácie, zatiaľ vám porozprávam vymyslenú, vonkoncom nie pravdivú rozprávku.

Ak máte vôľu, počúvajte.

Raz kedysi po krvavej svetovej pohrome, krvavejšej ako všetky krvavé pohromy dovtedy, raz kdesi v sedemdesiatej siedmej krajine, kde sa piesok lial, voda sa sypala a zelené moravy sa krvou červeneli, tam kdesi a kedysi skrsol, lebo sa nenarodil, z blata doby, z márných ľudských nádejí, z kusa hviezdy, z hrudy ušnej usadliny, ktorá do tej krajiny dopadla odkiaľsi z planéty, skrsol človek, ktorého neskôr, keď sa ľudia spamätali z prekvapenia a prezreli, pomenovali Figurom.

Figuuru nazvali Figurom pre jeho význačné, kozmické, hemisferické, elefantiazistické, hypertrofické ucho, ucho radarické, orientačné, ucho točivé, ucho plazivé, ucho mocné, ucho mocenské, ucho mocensky nenásytné, ucho súkolesné, pružné, pojazdné, ucho pneumatikové, ucho také dôležité, impozantné, majákové, všeobjímavé, všepohlavné, že sa vlastne nevedelo, čo k čomu a či ku komu patrí. Figura k uchu a či ucho k Figurovi. Čo svet svetom stojí, také ucho ešte nevideli. Ako sa o niektorých nepri-

ťažlivých ženách hovorí, že sú pohlavne založené, tak sa o Figurovi šušovalo, že je ušne založený, ušne pohlavný, ušne výberový, ušne uvedomelý, ušne ostrážitý, ušne neomylný, ušne antagonistický. Figura na kilometre dopredu i dozadu poznával a rozoznával svojich súčasníkov ušne – na ušných a neušných. Sám Figura sa najprv ušne uvedomil. Hneď v prvých chvíľach svojho skrsu ušom pocítil, ušom pobadal, kto ako nazerá na jeho ucho. Hneď v prvých chvíľach zistil, že ľudia sú rôznošní, ušne triedni, ušne nezmieriteľní. Jedni nazerajú na jeho ušný orgán posmešne ako na anatomickú výdutinu, druhí naopak zanietene, roz túžene, pohlavne, vášnivo. Títo druhí – na tých stojí svet – na každom kroku, kde sa len obrátil, inštinktívne, ušne spriaznene, ušne triedne sa mu drali do jeho historicky fenomenálneho ucha, drali sa mu doň celí, po hlave, po rukách, nohách, zadkom, predkom, a keď sa doň nemohli vodrať, votrieť fyzicky, vtierali sa mu tam aspoň jazyčne, hlasne, iluzívne, obkľučmo, neslýchane, vzdušne, vonne, ideove, rafinovane.

Figura prv než sa stal náčelníkom splynutých, svoju neexistenciu jednohlasne odhlasovavších kmeňov, bol mysliteľom. Rozmýšľal o tom, riešil základnú otázku existencie človeka vo svete.

Rozmýšľal, prečo sa mu tento národ, aspoň jeho pokroková ušná polovica, pchá do ucha? A pchá sa – to je citné, vidné, nepochybné. Iste si myslí: Keby som sa nepchal, neexistoval by som. Figura vydestiloval z tohto javu všeobecného pcháctva historické zovšeobecnenie.

Všetko, čo sa mi nepchá do ucha, je individualistické, nepokrokové, úpadkové, zánikové.

Čo je tu životné, pokrokové, je počúvne, je ušné, veriace, disciplinované, mierumilovné. Ľudstvo – treba povedať – ušné ľudstvo po tejto svetovej pohrome a azda pred ďalšou svetovou pohromou, ktorú, pravdaže, nepripustíme, sa cíti ohrozené, tak ako vždy. Tak ako vždy pchá sa kdesi, pchá sa do dier a do jaskýň. Pchá sa do ucha Prozreteľnosti alebo sa pchá do ucha Vodcu dejín. My všetci a celé ľudstvo nosíme v sebe nezničiteľnú spomienku na raj, na mamičkinu sukňu, lono. V útlom veku sa len túli, potom vo vyspelom svojom veku alebo vo vyspelej epoche sa len pchá, živelne metafyzicky sa pchá kdesi. Keďže ani všetky prirodzené ani civilizačné diery nie sú dosť bezpečné a ani nestačia, národy a celé ľudstvo sa pchajú aspoň do ucha svojich vodcov. Nech sa vraví, čo sa vraví, nech sa nahlas utešujeme, ako vieme, ale musíme vychádzať zo skutočnosti, povedal si pre seba Figura. Neviem, prečo by sa ľudstvo nemalo pchať, správať sa ináč práve v mojej epoche. Z toho vo svojej činiteľskej praxi budem súkromne vychádzať, pravdaže to, čo budem verejne, hlasne hlásať, ešte neviem a nepoznám.

Figura ako všetci vodcovia a spasitelia, ktorí sa derú nie k žene, deťom, k susedom na prah alebo do krčmy na kus reči, ale sa derú rovno do diery dejín a nachodia svoje napokonné spočinitie v panteónoch voskovo seba verných figurín, bol človekom – aspoň v počiatkoch svojej životnej drámy – bez neurčitého povolania, bez remesla, bez záľub, vzťahov, vôbec bez.

Figura ako všetci vodcovia a spasitelia len chodil, chodieval raz kdesi hore na horu, akiste na schôdzky so všemohúcim božstvom Jehovom,

a raz dole do terénu, medzi masy. Čo robil tamhore na hore v oblakoch, čo robil dole, čo Figura vie vôbec robiť, nikto nechyroval.

Figura len počúval. Počúval tamhore, počúval i tudole v teréne. Počúvať stalo sa mu za mestnaním, čudným, neslýchaným povolaním. Dosiaľ tí, čo iba dole počúvali, dávali rozhrešenie za hriechy alebo vás za jazyk pritiahli do chládku, nazývali sa svedníkmi, plebánmi alebo tajnými, tajnými sluhami Všemohúceho Boha alebo Hlavného Tajného.

Keďže Figura mal prístup a možnosť počúvať i tamhore, masy dole v ňom vyušili moc, neskôr pobadali na ňom odlesk moci, červánky moci v podobe družiny pištoľníkov, šesťstotrojky, vrtníka, odbleskujúcich, rozhlasujúcich aparátov, vynášli si pre neho veľavýznamné označenie: Činiteľ.

Ako tak Figura chodil dole v teréne pomedzi ľud, zavítal raz pri akejsi príležitosti osláv oslobodenia i do krajského mesta. Nahrnulo sa tam na hlavné námestie chlapstva hádam celé brigády so samopalmi a ordenmi, radmi, plaketami a protézami. Mala by to byť veľká sláva, oslobodený národ ešte nemal a nevidel toľko oslobodených hrdinov – na malú krajinu a či vlastne guberniu viac ako dosť.

Činiteľ Figura reční a reční, čo počul hore, reční hádam ani nie tak dlho, ako urážlivo, až sa tu nastúpené chlapstvo samo rozpustilo. Šikovnejší ich kamaráti hrdinovia, národní krčmári a národní správcovia kvasných a liehových podnikov, vyvalili im na dvory a ulice sudy pitia. Nasrdení, urazení národní hrdinovia poriadne sa nacengali a začali stvárať hroznú garazdu.

Milý Figura na tribúne preberal farbami, naberal raz zelenú a raz reznú farbu. V takej

streľbe ešte nebol. Zostal s ním na tribúne iba jeden partizánsky veliteľ, akýsi Repta, i ten akiste zo zdvorilosti ako hosťiteľ.

– Veliteľ, ty nestrieľaš?

– Nie, pán Figura. – Dotyčný Repta mal miesto pravej ruky protézu.

– Veliteľ, id' sa oslopať aj ty pod obraz boží. Nejdeš?

– Pán Figura, nie, nemôžem, – povedal vyšší veliteľ a priložil si protézu na žalúdok. I tam nosil čosi ako protézu, iba polovicu žalúdka.

Figura si to nevšímol.

– No a povedz, vyšší veliteľ Repta, páčila sa ti moja reč?

– Páčila.

– Veľmi?

– Veľmi.

– Tak prečo sa chlapi nadrali, prečo teraz strieľajú?

– Vieš, hrdopýškovia sú. Čakali, že aspoň spomenieš, že aj oni bojovali, že len nečakali na oslobodenie. Kvôli ženám a deťom to chceli počuť. Ale to je maličkosť, z toho sa nestrieľa. A vôbec dobre, že si to ani nespomenul. Keby nám to aj činitelia, ako si ty, pripomínali, od samej pýchy nepopratali by sme sa do vlastnej kože. Každý z nás by chcel liehovar alebo aspoň národnú krčmu. Kdeže toľko krčiem naberieš? A potom načo má národ slopať, keď ja nemôžem?

– Repta, to teda rád počujem práve od teba vyššieho veliteľa, – povedal Figura. A prizrel sa mu. Čosi sa mu marilo v súvislosti s tým, čo počul. Hútal: Človeče, čo z teba len urobiť? Kolár z polena chce okresať kyjanicu, mäsiar rozsekať vola na porcie. Pre činiteľa materiálom je človek, sú masy. Polená dreva, lesy, to

je papier popísaný mojím menom, mojimi prejavmi, voly sú slabosťou mäs a mojou silou. Ale čo s hromadným človekom, čo s masami. Tejto suroviny máme neúrekom, čo z nej urobiť? Čo urobiť z tohoto Reptu, hrdinu, ktorý sa mi azda ešte posmieva? Čo z neho?

V tej chvíli sa rozhodol. Smelo pristúpil k činu. Povešal mu na hrud' osloboditeľské plakety všetkých stupňov, ktoré mal porozdávať, pripál ich iba jemu.

A dojem? Skoro nijaký.

– Repta, čo ty takto chceš? Výnimku ti už dali?

– Dali, ale dali.

– A nestačí ti?

– Ale stačí.

– Repta, potrebujem pištoľníka.

– A to je kto?

– Tak teda nič. Ponúkam ti príležitosť.

– Eh, aká tam príležitosť! Som kalika: ani sa najesť, ani robiť poriadne.

– A čo teda robíš?

– Vravím, poriadne nič. Mamka zametá, riadi školu, kúri a tak a ja robím školníka.

– Ty rrobíš školníka? Nie, to je nemožné! Prečo práve školníka? Ale hybaj, nerob si žarty sám zo seba.

– A koho mám robiť – ministra jednou rukou? Viete, pán Figura, máme u nás novú školu, v nej pekný byt pre školníka, za školou kus záhrady.

– Hm, hm, ty teda robíš školníka? – zauvažoval Figura. Gestom, ktoré čoskoro vstúpilo do povedomia mäs, zvečnili ho plátňa, obrazovky, bralá, štíty, pomníky, podoprel si čelo. Svitlo mu: Masy majú svoje tajné ambície, svoje ideály, matky v živote nosia svojich synov, z kto-

rých túžia mať raz kňazov, raz učiteľov... Ale tu sme, objavili sme ideál! Pravdaže: toto je národ – zatiaľ s učiteľským ideálom. Zatiaľ, hovoríme zatiaľ, lebo tento národ si osvojí iný, vyšší, funkcionársky ideál – o to sa postarám ja, Figura.

A Figura zaprotestoval proti tomu a zvolal:

– Nie, nie, ty Repta, ty nebudeš robiť školníka! Ty budeš robiť učiteľa, vlasteneckého učiteľa!

A Repta sa začervenal do korienkov vlasov ako pivónia, panenská rumeň ho obľiala celého. Nie, to panenku do uška nepomiloval mládenec, ale to do uška pomiloval činiteľ svojho masového hrdinu, funkciu, svoju funkciu, seba, svoju prvú figúrku. Vtedy to tak presne bolo: robiť školníka, robiť učiteľa, robiť predsedu – to bolo presne ono, figúrka nebola ničím, ona bude iba robiť funkciu.

Vysvitlo, že pekná učiteľka sa zahľadela do hrdinu, zamyslela sa nad jeho i nad svojou budúcnosťou, vymyslela si svoj plán, presvedčila ho. Repta uznal, že s pol žalúdkom a jednou rukou ťažko byť krčmárom. Dal sa obľomiť a dal sa pekne do učenia. Rok po roku skladal skúšky, pekná učiteľka a ostatní jej kolegovia trápili sa s ním, dávali mu hodiny. A tak a tak.

Časom ale Figura potreboval väčší efekt, efekt, ktorý sa hneď dostaví. Repta sa červenal, ale sa bránil teraz robiť učiteľa, hoci vlasteneckých predmetov, a rozhodne pokrútil hlavou:

Robiť školníka bez ruky – to ešte ako-tak, ale robiť učiteľa bez hlavy, to nie a nie, doma by ho vysmiali.

Ale Figura naliehal a napokon zvolal:

– Hovorím, ani učiteľa robiť nebudeš. Aby si

vedel, budeš robiť inšpektora na školách. Rozumieš? To je funkcia!

A Repta, akoby ho pošibali prúťikom alebo azda naňho tak zapôsobilo tajomné slovíčko „funkcia“, bez slova pristal, prijal tú funkciu.

Pri inej výročitej príležitosti Figura počul čosi kvičať. Opýtal sa svojho pištoľníka: Čo to kvičí? Prečo kvičí? Ako len bolestne, čo nevieš?

– Viem, akože by som nevedel! Náhodou som odtiaľto, som tu doma. To Adamec miškuje bravčekom Zeze Halamovej. Bravce grúlia, ako počúvate, bolí ich to. Nikto veru, ani bravec sa bez bolesti nevzdáva pohlavia. Ale Adamec to robí šup-šup. Kohúty, moriaky, bravce, býčky, barance ani sa nenazdajú a sú bez toho. Adamec to robí jedna radosť. Šup-šup, barance, býčky, bravce, ba celý národ pod jeho rukou sa zbaví, ani sa nenazdá, týchto, akože mám povedať, plemenných starostí.

– Talent! Urobíme ho národným klieštičom. Alebo len krajským? Kým celý kraj vymiškuje, pocvičí sa. Zatiaľ bude len krajským miškárom.

Figura dôkladne si preveroval tvoritelskú silu svojho objavu. Medzi inými povinnosťami zavítal aj na rodičovské združenie. Kurizoval mamičkám, aké majú krásne detičky. Mamičky sa červenali. To mu zjavne robilo radosť, nuž ale to ani tieňom radosti nebolo v pomere k tomu, ako zaučinkoval na básnika, ktorý práve recitoval mamičkám verše.

– Musím vám povedať, Boleráz, ste veľký básnik.

– Áno? – vzbíkol Boleráz.

– Chceme povedať: boli by ste. Len vám musím dať široký ohlas, popularitu. Dávam vám k dispozícii všetky ohlasové zariadenia, dobre?

Podobne prejavil záujem o muža, ináč takto

zriadenca, ktorý z vlastnej iniciatívy pripravil preňho na letišti obrovský kotúč behúňa, vystrel ho bleskurýchle zvlášť na tento účel prispôbeným motorovým vozidlom. Bolo to veľmi dômyselné zariadenie. Preto ho Figura navrhol za podnikového riaditeľa dekoračných služieb hlavného mesta.

Darmo, všade, na každom kroku treba dvíhať ešte smelšie a ešte rozhodnejšie kádre, myslel a rozmyšľal Figura. Kto dvíha bremená, je vzpieračom, ale kto dvíha ľudí, je veľký človek. To je jasné, evidentné. Zdvíhajúci musí byť vždycky väčší, vyšší ako zdvíhaný. Človeka zdvihneš len do vlastnej výšky. Nad svoju hlavu zdvíhať kohosi – to sa nerobí, to je ťažko.

Skutočne veľkým činom, dôstojným náčelníka, maršala, vodcu, veľkovejvodu dejín je zdvíhať zo zaostalosti, z neslobody oslobodzovať kmene, národy, masy. Aby sa muž mohol stať veľkým mužom, po prvé musí si nájsť kmeň, národ, masu, vôbec objekt vyzdvihovania alebo oslobodenia. Velikánom predtým bolo hej, zaostalých más, neslobodných kmeňov mali ako dreva, ako morí, ba kaluží. Nuž ale ja kdeže nájdem taký, pre mňa vyzdvihnutelný, príručný kmeň, aby sa aj dal zdvihnúť – pravdaže mne a iba mne – a pritom aby som neutrpel prietrž, črevá mi nevtrhli do nohavíc. A keby som ho aj našiel, z čoho napríklad by som ho mohol oslobodiť? Na to ešte prídem. A ďalej, keby som to sám robil, žiarlili by na mňa ostatní činiteľa. To poznáme – dejiny nás učia – sotili by ma do basy alebo na kôl narazili. Ja to urobím nenápadne, tak akoby sme to všetci robili – urobím to organizovane, to znamená pomocou organizácií, ktoré odhlasujú to, čo ja chcem. V každej organizácii odhora až celkom dole

budem mať jadro smele vyzdvihnutých, ušne založených funkcií. Masy sú vojnou vyčerpané, otrásené a trasú sa pred ďalšou pohromou. Ja im dám perspektívu, nalejem im optimizmu, dodám istoty. Keď sa chcú zachrániť, môžu sa, ale iba organizovane, mojou metódou. Podmienkou je ešte väčšia disciplína. Disciplína nie je iba v konaní ako v bývalých armádach, ale stála a trvalá disciplína i v myslení i v cítení, v bdelom stave práve tak ako v spánku, v snoch a túžbach, pri stole i v posteli.

Ďalej podmienkou i skúškou bude, že ich môžem oslobodiť. Z čoho? Nevieť. Ešte neviem. Napríklad zo zaostalého kmeňového cítenia. Áno, zo zaostalosti vás oslobodím. Ja vám nič nepoviem, vy sami prídete s návrhom a vy sami si urýchlene odhlasujete, že sa rozplývate a rozpúšťate ako taký kmeň, že si sami naďalej zakazujete svoje zaostalé kmeňové cítenie, že ho už vlastne ani necítite.

Premyslené premyslel ešte vo svojom tajnom kabinete svojich príručných mysliteľov, formulátorov a pisateľov svojich prejavov a spisov.

Predniesol svoj veľkolepý prejav o nevyhnutnosti ešte smelšie a rozhodnejšie zdvíhať masy, o formách, metódach a ostatných otázkach, ktoré s tým súvisia. – Keby masy rástli ako tráva alebo drevo v lese samy a z vlastných síl – nemali by komu ďakovať, zostali by v stave živelného vzrastu, nemali by koho uznávať.

Takýmto Figurovým vystúpením na športovom štadióne začala sa nová epocha. Všetko sa rozbehlo hladko, až zázračne hladko a bežalo ako v rozprávke, ktorú vám práve rozprávam.

Figurou smele vyzdvihnuté stovky funkcií začali fungovať, vyzdvihovať ďalšie funkcie, funkcie funkcií, súkolesné systémy funkcií.

Funkcia sa množila delením na ďalšie a ďalšie funkcie, prevody, kolieska. Masa sa navzájom dvíhala veľmi účinne, z robotníkov, roľníkov, učiteľov, novinárov – o opovrhovaných byrokratoch nehovoriac – povstala vďaka Figurovmu blahodarnému systému masa pracovníkov najrozličnejších aparátov, sietí, korporácií, správ, orgánov, komunálov, projekcií, aktívov, dozorných, tajných, uniformovaných, unifikovaných, bojových sborov. Už iba nepatrné zvyšky roľníkov a robotníkov babralo sa ešte so zemou, kovom, uhlím. Stačilo vám dať dohromady zopár ľudí, výbornú jednotku svojho druhu, a už sa vám otvorila kariéra pracovníka na patričnom poli.

Spomínaný hrdina už nerobil školského inšpektora. Vyvinul sa na schôdzovníka, ktorý sa zapisoval do zápisníc, uznesení, referátov, ktoré išli všetky hore, zapisoval sa jediným návrhom, čo ešte v obci, okrese, kraji a krajine treba premenovať, čo nenesie ešte meno Figurovo.

Hlavné mesto krajiny sa už nazývalo Figurpolis, najväčšia rieka Figurfláva, Snežný štít, najvyšší v krajine, niesol transparent do širavdiaľav hlásajúci, že národ ho daroval svojmu veľkému Figurovi za oslobodenie, za to, že ho vymanil zo zaostalosti kmeňového zriadenia aj cítenia. Na vyššom vývinovom stupni dejín každý s každým súhlasil.

On, Veľký Figura, nemal by to vedieť, ale vie, lebo všetko vie. Donášači mu vše donesú i to, čo by práve nemali. Veľký chural na návrh spojených akademií manifestačne sa chystal monolitne odhlasovať ústavný zákon, ktorým sa územie splynuvších kmeňov premenúva na Veľkú Figuriu, obyvatelia na Figurov bez roz-

dieleu pohlavia a vzrastu, či sú malí alebo väčší. Sväz zlatotepcov už vytepal do zvučných plechov nový štátny znak, ktorý predstavoval, nie, nemyslite si, nijaké šelmy dvojchvosté, nijaké kríže alebo šibenice, ani valašskú vatru na holiach, ani zvestovateľské hviezdy, nič také, ale pravý opak historického haraburdia. Nový štátny znak predstavoval symbol ostrážitej, tichej, pohotovej počúvnosti: obrovské plechové ucho, ako sa každý domyslí, jeho ucho, ucho vodcovo, ucho Figuru Maxima.

Taká pozornosť – vlastné ucho povýšené na štátny znak – to by mu predsa malo urobiť radosť na okrúhle výročie jeho narodenín. Aj urobilo, ako malo, malo by.

Nuž ale v uchu, nie v tom zvečnenom, do štátneho znaku povýšenom ako symbol, ale v jeho vlastnom uchu začalo mu hrozne šumieť, pichať, rezať, štúrať mu v ňom, akoby sa mu doň naraz tisol celý obrnený sbor pochlebovačov. A Figura začal podozrievať: Nie je to azda pomsta? Po hrstiach pojedal prášky na spanie, pred spaním sa nalieval alkoholmi, ale ani tak už roky poriadne oka nezažmuril. Trpel tým šumom stále, neodbytné, chronicky, teda nadľudsky. Vše chcel počúvať inakší šum, obyčajný šum lístia stromov vo svojich vládcovských záhradách, v recepčných dvoranách chcel počuť šum svojich dvorných slávikov, ale počúval len vlastný šum, šum jedného zo svojich uší: Ty si veľký, ty si veľký, ty si Mak-SSSSSSSSS-imus. Počúvať celý svoj čas stále to isté zmôže napokon aj obra, vysilí aj ucho najmocnejšie. S dejinami si bol načistom, ale ssám sso sssebou nie, hoci sssám individualistom nikdy nebol a na všetkých ostatných individualistov ssypal pekelnú ssiru a zzzatratenie.

Neprestával sa žalovať svojej manželke Figuríne Maximíne, ako trpí, nevyvážene a neúnosne ššššumom v jednom uchu. Vo dne sa žaloval, v noci jej čítal a čítal z dlhej chvíle, z nespavosti svoje už čítané i svoje budúce referáty.

Manželke, citnej žene, žžželelo sa manžela. Trpela aj ona, chudera Figurína Maximína, trpela prevelice, azda ešte viac ako manžel. Len ženy sa vedia vcítiť do jej polohy. Na námestiach v zástupoch dá sa trpieť kolektívne politicky, ale aj v manželskej posteli znášať celonočné prejavy a trpieť individualisticky, zaostale reakčne proti vôli – to sa nedá, proste nedá.

Hoci ju viazala prísaha manželská a štátna zároveň, odhodlala sa a povolala akadémiu lekárskych vied.

– Veľavážení akademici, môj manžel trpí, hrozne trpí šumom v uchu. Prosím, poraďte, robte čosi, nech netrpí, netrápi sa.

Sivovlasí akademici, svetové kapacity vo svojich odboroch začali veľmi opatrne, spoza bučka, ako s vládcom. Hja, chorý i smrteľne chorý vládca je stále vládcom. Pohne malíčkom, pohne brvou, a s tebou je amen doživotne, rodinne, až do tretieho kolena.

Ozval sa prezident akadémie, ako najvyšší hodnosťou, povinne si vypil svoju hodnosť.

V uchu tak bezpríkladne gigantickom, geniálnom, uchu tak masove, hemisfericky citlivom, štátnickom, môže šumieť iba veľkosť, v tom šume, hoci bolestnom, vodcovsky ustárostenom, môže sa ozývať iba hlas budúcnosti, hlas budúcej histórie, áno, hlas . . . a tak ďalej . . . nech nám na veky žije a počúva náš vodca, náš Figura, náš Mak-SSSS-immus.

– No a? – čakal Figura Maximus. Pozdvihnutým obočím dával na vedomie akademikom, že naozaj má určité uchové ťažkosti, ba že trpí, hoci mlčky a úsmevne.

A oni všetci len rozvádali svoje úctivé dohady, čím zamotanejšie, tým lepšie. Bohapuste, učene tárali, rozumie sa nie preto, že by to bol sbor felčiarskych tárajov, ale . . . Vieme: vládca, vodca, či Maximus a Figura býva vždy geniálny, ucho, pohľad, gesto, pudlo, všetko na ňom geniálne. No len sa opovážte z geniality liečiť čo len jeho ucho. Ak nepomôžete, uchom trpiači Figura sa rozzúri, ak ho vyliečite, tisíc ráz horšie pre vás.

Veľavážení akademici, nositelia pokroku lekárskych vied huškali sa už na šibenici, preto bohapuste, učene, zásadito uvažovali do vysilenia, do zošalenia tárali, na prvom, desiatom, tridsiatom deviatom prísne uzavretom zasadaní uchoznaleckého orgánu.

Figura ďalej ušne trpel, ale trpel aj uchologický vedný orgán, celý vedný sbor. Figurovi sa to zapáčilo. Mať spolutrpiteľov, to skytá predsa len akúsi úľavu, kolektívnu. Keby som mal za spolutrpiteľa masu, ako týchto akademikov, azda by som ani netrpel.

Ja počkám, mám čas, tárajte si, povedal si Figura, nech mám aspoň nejaké rozptýlenie. Veď načo vás platím?

A tak sa zasadania predlžovali, zhustili, v poslednom čase zasadalo sa trvalo v jednom kuse, kým sa k tomu naliehavému boľavému ušnému problému rozhodne nepristúpi.

Napokon sa predsa len našiel, lebo ako sa vraví, musel sa nájsť hrdina, mladistvý adept vied, ktorý si pomyslel:

Figura, hoci Maximus, hoci génius, hoci . . .

ty ma môžeš. Už dosť, my nie sme tvoje figúry, chceme sa správať rozumným, slobodným úsudkom: Táto krajina nebude Figuriou, na posmech a hanbu sveta neponesie v štátnom znaku ucho, hocijako čujné a geniálne.

– Páni, navrhujem, pri všetkej skromnosti si dovolím navrhnúť obyčajný zákrok: výplach ucha.

Mladý adept si polovicu života odsedel v temnici, ale napokon ku generálnemu výplachu sa predsa len prišlo.

Mýtus o Figurovi, vášnivom, mocenskom a mocnom tvorovi postavičiek, ľudkov, súhlasných figúrok, iste nestojí za reč, ani za chvíľu stráveného oddychu, ani za trochu ušne alebo očne vynaloženej energie. Rozprávač sa nakoniec ospravedľňuje len mravným poslaním:

Robiť zo seba Figurov, má to zmysel? Ani Veľkí Figurovia, ale ani drobné figúrky, disciplinované a poslušné až do totálneho osprostenia, nezachránia svet, ak ho nezachránia obyčajní ľudia, statoční občania.

apríl 1963

Démon súhlasu 5

O Vládcovi Figurovi 77